

מבית לוי

מבית מדרשו של מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל
גאב"ד ור"מ זכרון מאיר ב"ב ובעל "שבט הלוי"
ע"י הגאון רבי משה שטיין שליט"א

בס"ז, פרשת במדבר תש"פ

שבת מברכין סיון – ערב ראש חודש – שבועות שחל ביום שישי

תפילת השל"ה – ער"ח
הנוהגים לומר תפלת השל"ה הנאמרת בער"ח סיון על הצלחת הבנים מותרים לומר גם בשבת"א.

שחרית
מפטירין הפטרת מחר חודש
מברכין החודש
אומרים אב הרחמים בשבת זו אף שהיא שבת מברכין.

מנחה
אין אומרים צדקתך צדק כיון שהוא ערב ר"ח.

סעודה שלישית
נחלקו הפוסקים כשחל ר"ח במוצ"ש והתחיל את הסעודה מבעוד יום בנוגע להזכרת שבת ור"ח
בברכת המזון, מרן זצ"ל נהג להזכיר שבת [רצה] ולא להזכיר ר"ח ביעלה ויבוא.

מוצאי שבת
מכריזין לפני שמו"ע יעלה ויבוא.
אין אומרים ויהי נועם ואתה קדוש, ואומרים ויתן לך.

מנהגי חדש סיון

תחנון
אין אומרים תחנון מר"ח סיון עד אחר אסרו חג. והמנהג שלא לומר תחנון גם בכל השנה ימים
שאחר החג.

נשואין
יש מתירין לעשות נשואין מר"ח, ויש מתירים רק מג' סיון בשלשת ימי הגבלה. והכל לפי צורך
הענין.

- א. הודאת מרן זצ"ל
- ב. רמ"א סימן רפ"ד ס"ז וע"ע בשו"ע הרב שם סי"ד.
- ג. במ"ב סימן קפ"ח (ס"ק ל"ג) הביא דעת המג"א שאם אכל פת בלילה מזכיר יעלה ויבוא ולא רצה, ודעת הט"ז שיזכיר גם רצה וגם יעלה ויבוא (גם כשלא אכל בלילה) עכ"ד ודעת הב"ח שיזכיר רצה ולא יעלה ויבוא, ויש נוהגים שאוכלים כזית חלה בלילה ומזכירין שניהם כהט"ז, ומרן זצ"ל נהג כמ"ש בפנים ולא הקפיד שלא לאכול בלילה.
- ד. ולא חשיב כהפסק וכמבואר בשו"ע סי' רל"ז ס"ב.
- ה. דמ"א סי' רצ"ה ומ"ב ס"ק ג, ויתן לך רמ"א שם.
- ו. דמ"א סי' קל"א ס"ז וסי' תצ"ד ס"ג.
- ז. עיין מ"ב סי' קל"א סקל"ו שיש מקומות שנוהגין כן מפני שהם ימי תשלומין לקרבנות החג, ועי' ליקוטי מהרי"ח שהביא משע"ת בשם שריירי כנסת הגדולה שיש נוהגין שלא ליפול גם ב"ג בסיון משום ספיקא דיומא, אמנם באר"י שנוהגים יו"ט יום אחד אומרים תחנון ב"ג סיון לכו"ע.
- ח. עיין מ"ב (סי' תצ"ג ס"ק ט"ו) מח"א שמנהג וילנא שנוהגים איסור מיום א' דר"ח אייר עד ג' סיון בבקר מלבד בל"ג בעומר שנוהגין בו היתר. [וכן דעת מג"א, ושו"ע הרב] ויש מקומות שנוהגין להקל רק בר"ח אייר ובל"ג בעומר ובר"ח סיון עד שבועות. וכ' בשע"ת צ"צ (סקי"ג) שכן משמע מדה"ח אף שלא אדע בבירור מאין מצא המנהג הזה להקל ביום ב' של חדש סיון. וסיים המ"ב ובענינים אלו

בנשואין בימים אלו [חוץ מר"ח סיון] לדעת המג"א מתענים החו"כ"ט.

נגינה

מהמירים בכל ימי הספירה עיין בהערה'.

תספורת

לדעת הרמ"א ומנהג אשכנז יש נוהגים להסתפר מר"ח, ויש נוהגים מג' ימי הגבלה ולמנהג הארז"ל אין מסתפרים עד ערב שבועות"א.

נוהגים לאכול מאכלי חלב בשבועות ולכן מצוי לאפות עוגת גבינה בתנור, וע"כ צירפנו כאן את עיקרי ההנהגה בדברים המצויים.

הדברים מובאים בהרחבה בספר מבית לוי יורה דעה הלכות בשר בחלב

- א. מי שרוצה לאפות עוגה חלבית, לא יאפנה בתא הבשרי שבתנור, אף לאחר מעל"ע מהשימוש הבשרי. ואף לאחר החימום על החום הגבוה לא ישנה לכתחילה^א.
- ב. מותר לאפות חלבי בתנור פרווה, ולאפית פרווה אחר אפית החלב, ינקה את התנור וימתין [לכתחילה] מעל"ע לאפית הפרווה. וכמובן להשתמש בתבניות אחרות. וכשהזמן דחוק יחמם את התנור בחום הגבוה ביותר זמן מה, ואח"כ יכניס מאכל פרווה, ויהיה דינו כפרווה, וניתן יהיה לאוכלו עם בשר.
- ג. טעה והשתמש לאפית חלבי בתא הבשרי, צריך להכשיר את התנור. ינקנו היטב, ויפעילנו על החום הגבוה ביותר במשך כחצי שעה. ולגבי העוגה, אם התנור אינו בן יומו מבשר [ואינו מלוכלך] העוגה מותרת. [וכשהתנור בן יומו יש להקל כאשר אין זיעה מהעוגה החלבית, ובפרט אם הדלת פתוחה מעט].
- ד. טעה והשתמש בתבנית פרווה לאפית גבינה, ימתין מעל"ע ויכשיר, ע"י הגעלה במים רותחים ג"פ.
- ה. טעה והשתמש לאפית גבינה בתבנית בשרית, אם התבנית בת יומה, העוגה אסורה והתבנית אין לה תקנה בהכשרה. ואם התבנית אינה בת יומה [והתנור [והתבנית] אינו מלוכלך] העוגה מותרת, והתבנית יש לה תקנה בהגעלה ג"פ לאחר שתשהה מעל"ע.

יתפוס כ"א כפי מנהג מקומו. ובשעה"צ (סקי"ד) דמקורו מחק יעקב, וסיים להלכה, ובספק אין להחמיר בדבר שהוא רק מצד המנהג ע"ש, ע"כ. ועפ"ז שמעתי ממרן זצ"ל שהכל לפי הענין, ולכתחילה יעשו מג' בסיון, ובשעת הדחק אפשר לעשות מר"ח.

ט. ע"י ס' תקע"ג במ"ב (ס"ק ז') לדעת המג"א (שם סק"א) מתענה החתן בימים אלו שהתענית אסורה בהם רק ממנהגא. וכן הוא להחמיר במט"א (סי' תרכ"ה ס"ב), אם לא במקום חולשה. ויש מקילין בכל הימים שאין אומרים תחנון, וע"י קובץ מבית לוי (ח"ט עמ' ל"ב).

י. מבית לוי מועדים (פרק ע"ט ס"ג והערה י"ב) להחמיר בזה במשך כל ימי הספירה, ואחר ד"ח סיון ישאל שאלת חכם אם אפשר להקל בזה לצורך (ומרן זצ"ל לא התיר לעשות בר"ח סיון הכנסת ספר תורה עם תזמורת).

יא. מרן זצ"ל הסתפר רק בבוקר, אבל בישיבה הסתפרו מהלילה [ולקטנים ודאי שיש להקל].

א. תנור "פירוליטי" שמתנקה בחום של למעלה מ-350 מעלות מותר לעת הצורך להשתמש בו לאחר הניקוי מבשר לחלב, (בתבניות אחרות).

[אף שאין מכשירים מבשר לחלב ולהיפך, כמ"ש המג"א בהלכות יו"ט (סי' תק"ט סק"א והובא במ"ב סק"ה), מ"מ בתנור כזה שדרך להכשירו ע"י ליבון קל מזמן לזמן לניקוי יש להקל].

קובץ שאלות בעקבות הנגיף (יג)

תגובות הרבנים שליט"א

עשיית מחיצה בשבת כדי לא להתפלל במקום פרוץ

הרה"ג יוסף בנימין הלוי ואזנר שליט"א
דומ"צ בזכרון מאיר וראש ישיבת חכמי לובלין

מה שנסתפק מעכ"ת האם מותר לעשות מחיצה כדי שיוכל להתפלל במקום פרוץ, האם זה בגדר מחיצה המתרת ואסור, או שהיות זה אינו מעיקר הדין רק לכתחילה, אין זה בגדר מחיצה המתרת. הנה בוודאי גם למע"כ פשוט בלי ספק שאסור 'לעשות' מחיצה, באופן שהוא 'בונה' מחיצה, גם אם אינה מחיצה מתרת, אבל במקום שהוא 'מביא' מחיצה שהיא כבר קיימת והיא נעה על גלגלים וכיו"ב, או שמניח שם כסאות זה על זה וכיו"ב כדי שיהא נוצר מחיצה, כאן יש מקום ספק למע"כ. עוד יש לציין, שלפרוס סדין כשמחברים אותו בין העמודים בחצר למטה, כפי שרואים הרבה בתקופה זו, אם הוא קושר אותו בחוט סביב העמודים וכיו"ב, חוששני לאיסור מפני שהוא מוסיף על הבנין, והוא לכאורה אסור מה"ת (וכ"כ בקצות השולחן כרך ה' סי' ק"כ סוף סעי' ט"ז ובס"ק ל' שם). והגם שבפקק החלון כתב בשו"ע (ריש סי' שי"ג) שמותר לסתום בו את החלון, וכתב ע"ז המ"ב (ס"ק ג' שם) שמותר לתלות שם בגד, הנה ראשית התם הוא לא קושר אותו, ושנית שזה באופן שאיך לבטלו שם אלא לפי שעה, אבל אלה הסדינים שתולין בין העמודים, ראשית חייבים לקשור אותם דאל"ה הם לא יחזיקו שם, ויפלו אפילו ברוח מצויה, ועוד שבחצרות יש הרבה מקומות שקושרים כאלה סדינים כדי למנוע ראיית עוברים ושבים מכמה סיבות, והרי זה חיבור של סדין בתורת מחיצה, וזה אסור מה"ת עיי"ש. עכ"פ בנידון דידן, אם מביא שם מחיצה על גלגלים או מניח כסאות או שולחנות זה על זה, נלענ"ד פשוט שיש להתיר, שהרי יש בנידון זה שני דינים שיש להפריד ביניהם, יש דין 'מחיצה' ויש דין 'כיסוי', בכל מה שהזכיר המחבר (סי' שט"ו סעי' א') לענין סוכה או שבת, והוסיף עליו הרמ"א שם לענין עשיית צרכיו וכיו"ב, כל אלה איירי מדין מחיצה, שהרי גם אם אין המחיצה כגובה הספרים מהגן, דהוי הספרים והאדם כבשני רשויות (עיי"ש מג"א ומ"ב), אבל הנידון שאנו דנים עליו לא יועיל כלום אם יהיה מחיצה עשרה טפחים, כי עדיין המקום דינו כפרוץ דהא במציאות הוא רואה ושומע כל הנעשה ברחוב, ועל כרחק זה מדין כיסוי, ואין איסור לעשות כיסוי, גם לו יצויר שתהא הכיסוי דבר המתיר עשיית צרכיו וכיו"ב (עי' היטב במג"א ס"ק ג', ומ"ב שם ס"ק י').

והנני בזה דוש"ט באה"ר מברכו בלונ"ח ידידו עוז

בענין הנ"ל

הרה"ג מאיר גרוס שליט"א
מו"צ ברמות ירושלים

צידידתם להתיר עשיית מחיצה לצניעות. יש ראייה מפורשת לדבריכם מהתוס' ר"ה (כח ע"ב סוד"ה ומנא תימרא) שכתבו שאין איסור בל תוסיף במחיצה רביעית מדלאו מתרת היא אלא משום תשבו כעין תדורו. כך הביא לי אחי הה"ג ר' שלום י. י. שליט"א התוס' הזה על מה שאני רציתי להביא ראייה משו"ע (סי' תר"ל ס"ז) דשם מוכח דרק מחיצה המתרת לשבת חשיבה מחיצה, ושם להלן סי"ב במ"ב (ס"ק נ"ז) על מה שכתב הרמ"א אבל בדופן רביעי מותר אפילו ביו"ט וכתב הוא טעמא דמילתא וז"ל, דכיון דיש הכשר סוכה מכבר לא מקרי תו בניין רק תוספת על אוהל עראי ושרי, וה"ה וכו' בכלים, וכו' אבל דופן שלישי אסור שהוא מכשיר סוכה בזה, וכו' עכ"ל. וממילא במחיצה המדוברת שאינה אלא לצניעות מוכח בהוכחה גמורה כדברייכם, וכדומה שאין לדון עוד אחר זה וכדברייכם כן הוא ללא עוררין.

בידידות נאמנה

צירוף לזימון בסעודה שלישית בעקבות הנגיף

הרה"ג אברהם רוזנשטיין שליט"א
מו"צ בחזון יחזקאל

לכבוד הרב שליט"א

אבקש לשאול בדיון זימון במה שנוגע בזמן הזה שא"א לשבת ולסעוד יחד סעודה שלישית כמנהג חסידים ואנשי מעשה, ונהוג אצלנו שכל אחד סועד בביתו ויש שלא מסיימים את הסעודה בבית אלא כל אחד לוקח מעט פת לחצרות בית המדרש "השטיבל" ומסיימים 'יחד' את הסעודה, ושרים ומתוועדים ב'שבת אחים' לשירות ותשבחות, ואח"כ מברכים ברהמ"ז.

ויש לדון אם בכה"ג מצטרפים יחד לזימון, ובפרט יש לדון אם מצטרפים לעשרה לזמן זימון בשם. ויש לדון מב' פנים בנידון:

א. קיימ"ל דכל שאין אוכלים כ"א רק מפיתו ומקפידים לא לאכול מפתו של שאר המסובים אין מצטרפין לזימון [עי' שו"ע (סי' קצ"ו ס"ג) ובמ"ב (שם ס"ק ח')] שכל צירוף לזימון אינו אלא שיכולים להתחבר יחד באכילתן].
ב. אין צירוף לזימון רק כשאוכלים על שולחן אחד, כמבואר בשו"ע (סי' קצ"ג ס"ג), וכל שאוכלים כ"א בשולחן בפ"ע [או בלא שולחן] ומקפידים לאכול כל אחד במקומו בפ"ע, יש לומר דלא חשוב "ג' שאכלו 'כאחד' " ואינם חייבים לזמן, ואף אינם רשאים לזמן.

אמנם יש לדון אם מה שקבעו לאכול במקום מסוים מהני דא"צ שולחן אחד, ונחלקו בזה הפוסקים, עי' ביה"ל (סי' קס"ז ס"א ד"ה אלא), עי"ש. ועכ"פ מידי ספק לא יצאנו, ולפי"ז יתכן דאפשר לזמן אך במקום ספק אין לזמן בהזכרת ה' כידוע. [ויש לדחות ולומר דאין הנדון שחלקו הפוסקים באמרו ניזיל וניכול בדוך פלן שייך לני"ד, דהתם קבעו מקום לעיקר אכילתן, ומשא"כ בניד"ד שרק לסיום אכילתן קבעו מקום, ובפרט שאין צריכים לאכול כזית במקום שרוצים לברך שם, ואין כאן כלל שלשה שאכלו כזית כאחד, ואפי' אם במקרה כ"א אכל כזית ל"ש לומר דקבעו לאכול יחד כזית. ולצדדים אלו אין ברור שיכולים לזמן אפי' בלא הזכרת השם.]

ועי' ביה"ל (סי' קצ"ה ד"ה שתי) שמביא פלוגתת הראשונים אם מהני מה שנכנסו בתחילה ע"ד להצטרף באופן שאין אוכלים על שולחן אחד – אם רואים אלו את אלו, ומצדד להחמיר שאין מצטרפין לזימון [ובני"ד גרע דלא נכנסו לעיקר אכילתן וכנ"ל, ועיקר כניסתן אינו אלא לשיר יחד ולא לסעוד יחד וכל מה שאוכלים שם הוא רק שיהיה המשך השל"ס שהוא עת רצון].

ואף שבהלכות תפילה סמך השו"ע על דעות אלו דיכולים להצטרף לתפילה, ועכ"פ לדברים שבקדושה שצריך צירוף לעשרה, כבר כתב שם המ"ב בביה"ל דהיינו בשעת הדחה, ולפי"ז נקטו להקל לצרף לי' ב"מניני המרפסות", היינו מדוחק דא"א לומר דברים שבקדושה בענין אחר, אך מנין להקל בזה לענין זימון שאפשר בלא זימון, ועכ"פ בלא זימון בהזכרת ה'. [ומדברי המ"ב שבהלכות זימון מצדד שלא לזמן אפי' שבשעת הדחה מיקל לענין צירוף לתפילה מבואר דלא הוי דחק מה שמברכים בלא זימון, ופשוט].

אשמח לקבל חו"ד כת"ר, תלמידך

תשובה

הרה"ג דוד שטיין שליט"א
מו"צ באשדוד

לאחר שאמו"ר שליט"א השיב בקצרה שניתן לזמן הנגיף לבאר את הדברים באריכות.

א. עצם הענין שכל אחד מקפיד לאכול דווקא מפתו ושלא לאכול מפתו של חברו אכן ראיתי בשבט הלוי (ח"ח סי' קי"ז ג) שהביא מהמהר"ם מרוטנבורג שכתב שאף המקפיד שלא לאכול מפתו של חברו אפי' לא מחמת איסור כגון נדר אלא משום ציווי הרופאים אינו יכול לזמן.

אך לענין זה יש פתרון כשיביאו פת או ככר לחם שאין אוכלין ממנו, וא' מהמשתתפים יהיה לו כפפות ויכול לתת לכל אחד מפת זו ובזה שפיר מצטרפים כמבואר במשנ"ב (סי' קצ"ו סק"ט) שאם אחד מבני הסעודה אכל כזית לחם שאינו מלוכלך בבשר או חלב, מצרף את כל אוכלי הסעודה.

ב. ולענין מה שכתבתם לדון שהיות ומצטרפים בלא שולחן ורק בגמר הסעודה אזי מספק לא זימנו, לכאורה יש לומר דבאופן דידן לכל הדעות הוי קביעות, דסברת המ"א להצריך שולחן כמבואר בדבריו היא רק היכא דאיכא שולחן וכמבואר בביה"ל (סי' קס"ז ד"ה ולא) ולהגר"א בכל אופן לא בעינן שולחן ולפי"ז הא שמהני הצטרפות רק בגמר הסעודה אינה סיבה לפטור מזימון וכמבואר בשו"ע (סי' קצ"ג ס"ב) דאף בגמר הסעודה אינן רשאים להלך. ושם ציין המשנ"ב (ס"ק י"ח) את דברי הגר"א דלעיל דבעל הבית עם ב"ב אין צריך שולחן, וכמו"כ בנידו"ד כדברינו דלעיל הוי קביעות בלא שולחן, ושפיר מחויבים בזימון אף בגמר הסעודה.

בנידון תפילה במקום פרוץ וברחוב

הרה"ג אליעזר גרוסמן שליט"א
מו"צ קהילת סעדו וזניץ בחיפה

לכבוד ידידי הנעלה מפיץ תורה והוראה לרבים
הגאון רבי משה שטיין שליט"א

שלום רב לאוהבי תורתך

הנני מוצא לנכון ולחובה להביע בזה הוקרה והערכה ותודה על קבלת פסקי ההלכות האקטואליים לטובת ולתועלת הכלל והפרט ערוכים בטוב טעם ודעת תשואת חן חן.

מש"כ בענין תפילה בחצרות

יש לציין עוד מקום לזכות על הציבור המתפלל ברחובה של עיר עפ"י מש"כ בכף החיים (סימן צ' ס"ק ל"א) להוכיח מדברי הריטב"א דאם היו מתפללים שם עשרה אין בו משום חציפות. וכן יש להוסיף עצה מש"כ באשל אברהם (בוטשאטש סימן צ') ויש להביא ראיה שכל שעומד לפני כותל גם שמג' צדדים אין שם כותל הרי זה כבית, עיי"ש.

מתפלל שמו"ע בלי מסכה והגיע משטרה

ברצוני להעלות בפני מעכ"ת אודות כמה אנשים שהתפללו שמו"ע ברחוב והודיעו להם בבהלה באמצע התפלה שהגיע ניידת משטרה וכידוע מטילים קנס כספי על מי שאינו עוטה מסכה, האם מותר להם לעזוב מקומם ולהכנס לתוך חדר המדרגות להמשיך תפילתם.

והנה במ"ב סימן ק"ד סק"ב כתב שאפילו בהפסד ממון אין להפסיק. אמנם שם הכוונה להפסיק בדיבור ממש אולם בסק"י כתב המ"ב דהליכה לא נקראה הפסק אם הוא לצורך, ולא ידך כיון שהוא גרם לעצמו אפשר דאין להקל, וצ"ע.

תשובה

בנוגע להפסק בהליכה באמצע שמו"ע למנוע הפסד ממון, אולי י"ל שמ"ש המ"ב (סק"ו) שהילוך אינו הפסק. היינו כשהולך לצורך התפילה כדי שלא להפסיק בדיבור, וכאן אינו הפסק לצורך התפילה אלא כדי למנוע הפסד ממון, (אם יוכל לגמור תפלתו שם, ולא יפריעו לו אלא ימתינו לגמר התפילה, או אפילו שיוציא תעודת זהות ויתן להם ודו"ק).

ולעצם הענין שהבאתם מאשל אברהם כשיש קיר לפניו שלא נחשב מקום פרוץ אף שפרוץ מג' רוחות. אולי יש נפק"מ בין הטעמים שאין מתפללים במקום פרוץ דלטעם ביטול הכוונה, אם יש קיר לפניו לא חסר בכוונה, ולטעם צניעות לא מהני, ואם יש מחיצות מג' צדדים ולפניו פרוץ מבטל הכוונה אבל לטעם צניעות המקום אינו פרוץ.

תשובות לשאלות

אם מותר לעבור לפני המתפללים בחניה עם מכונית

בנידון השאלה שהבאנו בגליון הקודם אם מותר לעבור לפני המתפללים בחנים עם מכונית הנה זה שאינו עובר לפני המתפללים ברגל אלא ברכבו ודאי חשוב הפסק, ומבטל הכוונה ואף יותר מעובר ברגליו. ועיין באשל אברהם (בוטשאטש סימן ק"ב), שהמתפלל במקום ומעבר לרבים, אין למנוע מלעבור שם. נראה שגם אם נתנו רשות כמו בזמנינו שמתפללים שם מותר לעבור, ובפרט לאלה שתמיד עוברים שם.

אם יש דין ברוב עם במניני המרפסות והחצרות

ובנידון השאלה אם יש משום ברוב עם במי שיש לפניו ב' מרפסות או ב' חצרות שבאחת מהם יש יותר אנשים. העיר בזה הרה"ג יוחנן בורגר שליט"א – ירושלים מהמבואר בשו"ע (סי' תר"צ) ובמשנה ברורה (ס"ק ס"ב) ובביאור הלכה, דמי שמתפלל ברשות אחרת אפילו רואה את הציבור אין מקיים בזה משום ברוב עם, ע"ש. וא"כ אין לכאורה מעלה במרפסת אחת יותר מהשניה. אמנם השאלה קיימת כשיש לפניו ב' חצרות שמתפללים ברשות אחת, ובפשטות ההלכה נראה שאכן יש בזה משום ברוב עם הדרת מלך, ויפנה לחצר שיש בה יותר אנשים.

בדין צירוף למניין כשיש באמצע פי תקרה יורד וסותם

כשמתפללים בביהכ"ס מניין מצומצם וחלק מהמניין מתחת לעזרת נשים, האם אמרינן פי תקרה יורד וסותם ואינם מצטרפים למניין. וכן כשמתפללים בחצר וחלק מהמניין מתחת הבניין וחלק מהמניין בחלק שאינו מקורה, האם אמרינן פי תקרה יורד וסותם ואינם מצטרפים.

עיי' בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' ט') שהביא משו"ת הרשב"א (ח"א סי' צ"ז) שכל שהכל תשמיש אחד אין המחיצה מפסקת, וה"נ בנידון דידן וכן הורו מורי ההוראה בזכרון מאיר הגרמ"ש קליין שליט"א והגר"מ שטרן שליט"א